

Міністерство освіти і науки України
Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»

Кафедра психології (№ 704)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Керівник проектної групи
М. Є. Жидко
(підпис) М. Є. Жидко _____
(ініціали та прізвище)

« 31 » _____ 2021 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА ОБОВ'ЯЗКОВОЇ
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

Психологія особистості
(назва навчальної дисципліни)

Галузь знань: 05 «Соціальні та поведінкові науки»
(шифр і найменування галузі знань)


Спеціальність: 053 «Психологія»
(код і найменування спеціальності)


Освітня програма: Психологія
(найменування освітньої програми)

Форма навчання: денна

Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)

Харків 2021 рік

Робоча програма «Психологія особистості»
(назва дисципліни)
для студентів за спеціальністю 053 «Психологія»
освітньою програмою Психологія
« 30 » 08 2021 р., – 13 с.
Розробник: Півень М. А., доц. каф. 704, к. психол. н.
(прізвище та ініціали, посада, науковий ступінь та вчене звання)  (підпис)

Робочу програму розглянуто на засіданні кафедри психології
(назва кафедри)
Протокол № 1 від « 30 » 08 2021 р.
Завідувач кафедри к. психол. н., доц.
(науковий ступінь і вчене звання)  (підпис) Ю.І. Гулий
(ініціали та прізвище)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показника	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни (денна форма навчання)
Кількість кредитів – 5,5	<p style="text-align: center;">Галузь знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» <small>(шифр і найменування)</small></p> <p style="text-align: center;">Спеціальність 053 «Психологія» <small>(код і найменування)</small></p> <p style="text-align: center;">Освітня програма Психологія <small>(найменування)</small></p> <p style="text-align: center;">Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)</p>	Обов'язкова дисципліна
Кількість модулів – 1		Навчальний рік
Кількість змістовних модулів – 4		2021/2022
Індивідуальне завдання _____ <small>(назва)</small>		Семестр
Загальна кількість годин – 64/165		3-й
		Лекції
		<u>32</u> год
		Практичні, семінарські
		<u>32</u> год
Кількість тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 самостійної роботи студента – 6,3		Лабораторні _____ годин
	Самостійна робота <u>101</u> год	
	Вид контролю модульний контроль, іспит	

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи становить: 64/101.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Психологія особистості» є формування компетенцій, які спрямовані на поглиблення теоретичних уявлень щодо зарубіжних й вітчизняних підходів до визначення особистості.

Основні завдання вивчення дисципліни пов'язані з формуванням наступних загальних та професійних компетенцій:

1. Здатність застосовувати знання про особистість у практичних ситуаціях.
2. Знання та розуміння предметної області психології особистості та розуміння професійної діяльності персонолога.
3. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями про різноманітні зарубіжні та вітчизняні підходи до будови структури особистості.
4. Здатність до критичного аналізу різних теорій особистості.
5. Здатність генерувати нові ідеї (креативність) стосовно будови особистості.
6. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.
7. Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології особистості.
8. Здатність до розуміння природи поведінки особистості, її діяльності та вчинків.
9. Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел, а саме інформацію про різні авторські концепції особистості.
10. Здатність використовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій для діагностики особливостей особистості.
11. Здатність аналізувати та систематизувати одержані результати тестування особливостей особистості, формулювати аргументовані висновки та рекомендації.
12. Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студент повинен досягти таких результатів навчання:

А) Знання:

1. Визначати, аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання.
2. Знати та дотримуватися етичних принципів професійної діяльності психолога, а саме при використанні психодіагностичного інструментарію, формулюванні висновків та рекомендацій.

Б) Уміння:

1. Здійснювати пошук інформації з різних джерел для вирішення професійних завдань психології особистості.
2. Самостійно обирати та застосовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій (тести, опитувальники, проективні методики

тощо) психологічного дослідження та технології для діагностики індивідуальних особливостей особистості.

3. Формулювати думку логічно, доступно, дискутувати, обстоювати власну позицію, модифікувати висловлювання відповідно до культуральних особливостей співрозмовника при обговоренні теорій особистості.

В) Комунікація:

1. Емпатійно взаємодіяти, вступати у комунікацію, бути зрозумілим, толерантно ставитися до осіб, що мають інші культуральні чи гендерно-вікові відмінності.

Г) Автономія та відповідальність:

1. Демонструвати відповідальне ставлення до професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

Міждисциплінарні зв'язки: загальна психологія; вікова психологія; основи психологічного консультування і корекції; психодіагностика; практикум з психології; соціальна психологія; основи сексології і сексопатології. психологія статі і гендерних відносин; психологія здоров'я.

3. Програма навчальної дисципліни

Модуль 1.

Змістовний модуль 1. Вступ до психології особистості.

Тема 1. Поняття «особистості» у психології.

Індивід, особистість, індивідуальність. Особистість як системна якість індивіда. Особистість в різних культурно-історичних контекстах. Проблема структури особистості. Проблема співвідношення біологічного й соціального в особистості. Типи теорій особистості та їх характеристика.

Тема 2. Методи дослідження й оцінки в психології особистості.

Оцінка особистості: концепції тестування й виміри. Типи методів оцінки (інтерв'ю, самозвіт, одномірні й багатомірні тести, метод анамнезу, експериментальний метод, кореляційний метод, спостереження та ін.). Класифікація проєктивних методів дослідження особистості.

Змістовний модуль 2. Напрямки розвитку у теоріях особистості.

Тема 1. Психодинамічний напрямок у теоріях особистості.

Теорія особистості З. Фрейда. Аналітична психологія К. Юнга. Концепція індивідуальної психології А. Адлера.

Тема 2. Неофрейдизм як напрямок у теоріях особистості.

Соціокультурна теорія К. Хорні. Фрейдомарксистська теорія Е. Фромма. Его-психологія А.Фрейд. Теорія об'єктних відносин (М. Кляйн, Р. Фейрберн, Д.В. Винникот, У. Байон). Его-психологія Е. Еріксона. Теорія травми О. Ранка. Теорія типів Л. Зонді. Структура особистості в транзактному аналізі Е. Берна.

Тема 3. Біоенергетичні теорії особистості.

Біоенергетична теорія особистості В. Райха. Поняття «м'язовий панцир» та «теорія оргонів». Головні ідеї біоенергетики А. Лоуена. Типологія характеру за А. Лоуеном.

Тема 4. Психосоматичний та організмичний напрямки в теоріях особистості.

Психосоматичний підхід в теорії особистості Г. Гроддека. Психосоматичний підхід в теорії Ф. Александера. Персонологія Г. Мюррея. Структура особистості за

Г.Мюрреєм. Організмична теорія К. Гольдштейна. Біосферична теорія А. Анг'яла. Польова теорія К. Левина.

Змістовний модуль 3. Напрямки у теоріях особистості.

Тема 1. Гуманістично-екзистенційний напрямок у теоріях особистості.

Феноменологическая теорія К.Р. Роджерса. Гештальт-теорія Ф. Перлза. Мотиваційна теорія А. Маслоу. Екзистенціальні фактори І. Ялома. Теорія Р. М'єя. Теорія особистості в рамках екзистенціального аналізу Л. Бінсвангера. Логотерапевтична теорія В. Франкла.

Тема 2. Диспозиціональний напрямок у теоріях особистості.

Теорія індивідуальних диспозицій Г. Оллпорта. Структурна теорія рис особистості Р. Кеттела. Теорія типів особистості Г. Айзенка.

Тема 3. Навчально-біхевіоральний напрямок у теоріях особистості.

Теорія оперантного підкріплення Б.Ф. Скінера. Стимул-реактивна теорія Д. Долларда й Н. Міллера. Теорія реципрокного гальмування Дж. Уолпа.

Тема 4. Соціально-когнітивний та когнітивний напрямки у теоріях особистості.

Соціально-когнітивна теорія А. Бандури. Теорія соціального навчання Дж. Роттера. Теорія конструктів Дж. Келлі. Теорія мотивації Д. Мак-Клелланда. Активаційна теорія Д. Фіске й С. Мааді.

Змістовний модуль 4. Напрямки у теоріях особистості.

Тема 1. Теорії особистості у радянській психології та у сучасних українських дослідженнях.

Теорія особистості А.Н. Леонтьєва. Проблема особистості в працях С.Л. Рубінштейна. Розвиток теорії особистості в працях А.Ф. Лазурського. Українська персонологія на сучасному етапі. Концепція особистості Г.С. Костюка. Статеворольовий підхід до розуміння особистості О.С. Кочаряна. Теорія особистості О.К. Дусавицького.

Тема 2. Трансперсональний напрямок у теоріях особистості.

Модель особистості в психосинтезі Р. Ассаджіолі. Холотропна модель С. Грофа.

4. Структура навчальної дисципліни

Назва змістовного модуля і тем	Кількість годин				
	Усього	У тому числі			
		л	п	лаб.	с. р.
1	2	3	4	5	6
Модуль 1					
Змістовний модуль 1. Вступ до психології особистості.					
Тема 1. Поняття «особистості» у психології.	10	2	2		6
Тема 2. Методи дослідження й оцінки в психології особистості.	10	2	2		6
Разом за змістовним модулем 1	20	4	4		12
Змістовний модуль 2. Напрямки у теоріях особистості.					
Тема 1. Психодинамічний напрямок у теоріях особистості.	26	6	6		14

Тема 2. Неофрейдизм як напрямок у теоріях особистості.	12	2	2		8
Тема 3. Біоенергетичні теорії особистості.	12	2	2		8
Тема 4. Психосоматичний та організмичний напрямки в теоріях особистості.	12	2	2		8
Разом за змістовним модулем 2	62	12	12		38
Змістовний модуль 3. Напрямки у теоріях особистості.					
Тема 1. Гуманістично-екзистенційний напрямок у теоріях особистості.	26	6	6		14
Тема 2. Диспозиціональний напрямок у теоріях особистості.	12	2	2		8
Тема 3. Навчально-біхевіоральний напрямок у теоріях особистості.	12	2	2		8
Тема 4. Соціально-когнітивний та когнітивний напрямки у теоріях особистості.	12	2	2		8
Разом за змістовним модулем 3	62	12	12		38
Змістовний модуль 4. Напрямки у теоріях особистості.					
Тема 1. Теорії особистості у радянській психології та у сучасних українських дослідженнях.	11	2	2		7
Тема 2. Трансперсональний напрямок у теоріях особистості.	10	2	2		6
Разом за змістовним модулем 4	21	4	4		13
Усього годин	165	32	32		101

5. Теми семінарських занять

№ п/п	Назва теми	Кількість годин
1	Поняття «особистості» у психології.	2
2	Методи дослідження й оцінки в психології особистості.	2
3	Психодинамічний напрямок у теоріях особистості.	6
4	Неофрейдизм як напрямок у теоріях особистості.	2
5	Біоенергетичні теорії особистості.	2
6	Психосоматичний та організмичний напрямки в теоріях особистості.	2
7	Гуманістично-екзистенційний напрямок у теоріях особистості.	6
8	Диспозиціональний напрямок у теоріях особистості.	2
9	Навчально-біхевіоральний напрямок у теоріях особистості.	2
10	Соціально-когнітивний та когнітивний напрямки у теоріях особистості.	2
11	Теорії особистості у радянській психології та у сучасних українських дослідженнях.	2
12	Трансперсональний напрямок у теоріях особистості.	2
	Разом	32

6. Теми практичних занять

Не передбачено навчальним планом

7. Теми лабораторних занять

Не передбачено навчальним планом

8. Самостійна робота

№ п/п	Назва теми	Кількість годин
1	Поняття «особистості» у психології.	6
2	Методи дослідження й оцінки в психології особистості.	6
3	Психодинамічний напрямок у теоріях особистості.	14
4	Неофрейдизм як напрямок у теоріях особистості.	8
5	Біоенергетичні теорії особистості.	8
6	Психосоматичний та організмичний напрямки в теоріях особистості.	8
7	Гуманістично-екзистенційний напрямок у теоріях особистості.	14
8	Диспозиціональний напрямок у теоріях особистості.	8
9	Навчально-біхевіоральний напрямок у теоріях особистості.	8
10	Соціально-когнітивний та когнітивний напрямки у теоріях особистості.	8
11	Теорії особистості у радянській психології та у сучасних українських дослідженнях.	7
12	Трансперсональний напрямок у теоріях особистості.	6
	Разом	101

9. Індивідуальні завдання

Не передбачено навчальним планом

10. Методи навчання

Програмою передбачено наступні методи навчання:

Лекції, які спрямовані на поглиблення теоретичних знань щодо основного визначення особистості, методів її дослідження й оцінки, спрямовані на поглиблення теоретичних уявлень щодо основного визначення особистості, методів її дослідження й оцінки, психодинамічного, організмичного, гуманістично-екзистенціального, конституціонального, диспозиціонального, навчально-біхевіорального, соціально-когнітивного, трансперсонального напрямків в теоріях особистості, радянських й сучасних українських наукових шкіл, що займалися вивченням особистості, методик психологічної діагностики особистості й т.ін.

Семінарські (практичні) заняття, які спрямовані на закріплення знань отриманих при проведенні лекційних занять, обговоренні напрямків в теоріях особистості та підготовки доповідей, які обумовлені темою семінарського заняття; спрямовані на формування у студентів практичних вмінь щодо аналізу особистості та методик психологічної діагностики особистості.

Самостійна робота передбачає підготовку студентів до семінарських занять протягом семестру та виконання реферативних робіт.

Консультація – форма індивідуальної роботи студента із викладачем, спрямована на вирішення труднощів, які виникли під час вивчення лекційного матеріалу та самостійної роботи, або за наявності бажання студента отримати більш поглиблене знання стосовно предмету навчальної дисципліни.

Контрольна робота – виконується письмово у вигляді тесту та уявляє собою відповіді на питання, які стосуються тем, що розглядалися у відповідному змістовому модулі.

11. Методи контролю

Поточний контроль в межах відповідного модулю включає в себе якісне та своєчасно здане на перевірку викладачу письмову частину завдання, що винесене на семінарське заняття; участь студента в обговорюванні питань на лекційних та семінарських заняттях.

Модульна контрольна робота проводиться по завершенню вивчення теоретичного матеріалу навчального курсу. Модульна контрольна робота – це відповіді на тестові питання, які демонструють уміння студента використовувати теоретичні положення в практичній площині.

Семестровий підсумковий контроль. Студент допускається до семестрового контролю з навчальної дисципліни, якщо він виконав умови допуску, визначені даною робочою навчальною програмою.

Семестровий підсумковий контроль з навчальної дисципліни проводиться у формі іспиту. Іспит проводиться письмовій формі. Завдання містять у собі питання з тематики чотирьох змістовних модулів.

12. Критерії оцінювання та розподіл балів, які отримують студенти

12.1. Розподіл балів, які отримують студенти (кількісні критерії оцінювання)

Складові навчальної роботи	Бали за одне заняття (завдання)	Кількість занять (завдань)	Сумарна кількість балів
Змістовний модуль 1			
Робота на лекціях	0 ... 1	2	0 ... 2
Робота на семінарських заняттях	1 ... 3	2	1 ... 6
Тест	0 ... 5	1	0 ... 5
Змістовний модуль 2			
Робота на лекціях	0 ... 1	6	0 ... 6
Робота на семінарських заняттях	1 ... 3	6	1 ... 18
Модульний контроль	0 ... 13	1	0 ... 13
Змістовний модуль 3			
Робота на лекціях	0 ... 1	6	0 ... 6
Робота на семінарських заняттях	1 ... 3	6	1 ... 18
Модульний контроль	0 ... 13	1	0 ... 13
Змістовний модуль 4			
Робота на лекціях	0 ... 1	2	0 ... 2
Робота на семінарських заняттях	1 ... 3	2	1 ... 6
Реферат	0 ... 5	1	0 ... 5
Усього за семестр			1 ... 100

Семестровий контроль (іспит) проводиться у разі відмови студента від балів поточного тестування й за наявності допуску до іспиту. Під час складання семестрового іспиту студент має можливість отримати максимум 100 балів.

Білет для іспиту складається з 3 завдань – 3 теоретичні питання (1-30 балів, 2 і 3 по 35 балів).

12.2. Якісні критерії оцінювання

Необхідний обсяг знань для одержання позитивної оцінки:

- 1) основні поняття та категорії психології особистості;
- 2) місце особистості у системі наукових психологічних знань;
- 3) етапи та механізми розвитку особистості;
- 4) методологію та методи дослідження особистості;
- 5) психологічну структуру особистості у різних наукових підходах і теоріях, індивідуальні та соціально-психологічні закономірності проявів особистості у поведінці й діяльності;

Необхідний обсяг вмінь для одержання позитивної оцінки:

- 1) проводити теоретичний аналіз методологічних основ психологічних досліджень в галузі психології особистості;
- 2) вести спостереження за особистісним розвитком;
- 3) використовувати отримані знання для пояснення і прогнозування поведінки особистості й особистісного розвитку;
- 4) володіти навичками підбору та якісного використання методів оцінки особистості;
- 5) діагностувати норму та відхилення у розвитку особистості, аналіз та самоаналіз особистості.

12.3. Критерії оцінювання роботи студента протягом семестру

Задовільно (60-74). Своєчасно надані результати всіх самостійних завдань без критичних помилок. При виконанні модульних контрольних робіт без принципових помилок виконано не менш ніж 50% від загальної кількості питань. Виявляються знання щодо змісту основного навчального матеріалу в обсязі, потрібному для майбутньої роботи за професією (щодо методів дослідження й оцінки в психології особистості; щодо головних напрямків вивчення теорій особистості: психодинамічного, організмичного, гуманістично-екзистенціального, конституціонального, диспозиціонального, навчально-біхевіорального та ін.). Є орієнтація в основних питаннях курсу, але його знання мають поверхневий характер, достатній понятійний апарат не сформовано, наявні прогалини у теоретичній підготовці та практичному аспекті, ключові питання пояснюються на побутовому рівні. Є вміння за допомогою викладача (додаткові запитання, допомога у формулюванні думки й т. ін.) розв'язувати задачі прикладного характеру. Спостерігається часткове виконання передбачених програмою завдань, ознайомлення з частиною рекомендованої основної психологічної літератури з

дисципліни. Під час доповідей, відповідей на семінарському занятті, екзамені допущаються суттєві помилки, але простежується здатність усунути їх за допомогою викладача.

Добре (75-89). Своєчасно надані результати всіх самостійних завдань (допущені помилки не носять принципового характеру). При виконанні модульних контрольних робіт без принципових помилок виконано не менш ніж 75% від загальної кількості питань. Виявляється повне знання навчального матеріалу, що стає опорою для успішного виконання передбачених програмою завдань. Засвоєно базову психологічну літературу з дисципліни. Мають місце системні знання, здатність до їх самостійного оновлення під час подальшої професійної діяльності (є здатність самостійно аналізувати теорії особистості, психологічні особливості особистості; вміння складати психологічний портрет особистості; здатність адекватно підбирати та користуватися методиками діагностики властивостей особистості тощо). Одночасно, при виконанні завдань практичного спрямування допускаються несуттєві неточності, які студент узмозі виправити самостійно.

Відмінно (90-100). Своєчасно надані результати всіх самостійних завдань без жодної помилки. При виконанні модульних контрольних робіт без принципових помилок виконано не менш ніж 95% від загальної кількості питань. Виявляються усебічні, системні та глибокі знання щодо теоретичного матеріалу навчальної дисципліни, вміння застосовувати їх при розв'язанні практичних завдань. Чітко формулюються основні напрями курсу, використовуючи психологічну термінологію, спостерігається вільне володіння категоріально-понятійним апаратом. Під час доповідей питання розкриваються всебічно, досконало, аргументовано і послідовно, та сприяють активізації пізнавальної діяльності слухачів. Має місце добра обізнаність щодо базової та додаткової літератури з дисципліни. Наявні навички: аналізу науково-методичної літератури з психології особистості; планування й аналізу психодіагностичної діяльності, консультаційної роботи з батьками).

Шкала оцінювання: бальна і традиційна

Сума балів	Оцінка за традиційною шкалою	
	Іспит, диференційований залік	Залік
90 – 100	Відмінно	Зараховано
75 – 89	Добре	
60 – 74	Задовільно	
0 – 59	Незадовільно	Не зараховано

13. Методичне забезпечення

НМК з дисципліни:

- Робоча програма дисципліни
- Плани семінарських занять та методичні вказівки до самостійної роботи до них з дисципліни «Психологія особистості»
- Підручники, навчальні посібники

- Питання до контрольних заходів
- Каталоги інформаційних ресурсів

14. Рекомендована література

Базова

1. Асмолов А. Г. Психология личности: культурно-историческое понимание развития человека: учебник / А. Г. Асмолов. – М.: Академия, Смысл, 2007. – 528 с.
2. Варій М. Й. Психологія особистості / М.Й. Варій. – Київ: « Центр учбової літератури», 2008. – 592 с.
3. Гуревич П. С. Психология личности: учебник / П. С. Гуревич. – 2-е изд. – М.: НИЦ ИНФРА-М, 2015. – 479 с.
4. Калина Н. Ф. Психология личности: ученик для вузов / Н.Ф. Калина. – М.: Академический проект, 2015. – 214 с.
5. Холл К. С. Теории личности / К.С. Холл, Г. Линдсей. – Киев: PSYLIB, 2005. – 529 с.
6. Хьелл Л. Теории личности: пер. с англ. / Л. Хьелл, Д. Зиглер. – СПб.: Питер, 2008. – 607 с.

Допоміжна

1. Диянова З. В. Психология личности. Закономерности и механизмы развития личности: учебное пособие для бакалавриата и магистратуры / З. В. Диянова, Т. М. Щеголева. – М.: Издательство «Юрайт», 2017. – 173 с.
2. Лоуэн А. Депрессия и тело: пер. с англ. / А. Лоуэн. – М.: Психотерапия, 2010. – 312 с.
3. Психология личности в трудах отечественных психологов / Сост. и общ. ред. Л.В. Куликова. – СПб: Питер, 2002. – 480 с.
4. Роджерс К. Клиент-центрированная психотерапия: теория, современная практика и применение / К. Роджерс. – М.: Психотерапия, 2007. – 560 с.

15. Інформаційні ресурси

1. Бібліотека університету - http://library.khai.edu/library/page_lib.php
2. Національна бібліотека ім. В.І. Вернадського - <http://www.nbu.gov.ua/e-resources/>
3. Електронна бібліотека - <http://www.koob.ru/>